

Eșec și temporizare

Timp de secole, componistica europeană savantă s-a întemeiat fie pe invocare sau celebrare, fie pe evocare ori reflectare, iar odată cu Romanticismul s-a axat predominant pe instaurare, fenomen aflat sub semnul unei gravități responsabile, de mare amplitudine. Întregul veac douăzeci a fost dominat de tipologia autorului, care a instaurat un anume limbaj sonor, evitând invocarea, celebrarea, evocarea sau reflectarea, aflându-se însă într-o relație intimă cu fantezia al cărui coeficient de reușită era modelat grație investiției de constructivitate aferentă unui opus. Cu cât gradul de constructivitate era mai mare, cu atât fantezia va fi fost mai pauperă, formalizarea parametrilor sonori sufocând inspirația, imaginația, spontaneitatea. Oricum, actul instaurării convoacă imperios invenția și descoperirea, adică recunoașterea unei melodii în căderea monotonă a picăturilor de apă, în bătaile roților de tren și în loviturile unei mașini alternative ori identificarea nicidecum a ideii totale, ci a ideii fecunde. Toată lumea, credem, e de acord că a inventa înseamnă a crea ceva ce nu a mai existat anterior, în timp ce a descoperi este sinonim cu a pune în evidență ceva ce nu fusese încă aflat. Sperăm că nimeni nu e atât de naiv încât să creadă că invenția pe care, bunăoară, o dezvoltă un compozitor stă sub semnul arbitrarului sau, mai dihai, al hazardului (ca și cum ar fi la cheremul unui ministru al norocului ori ar fi pus în fața unei cauze necunoscute a unui efect cunoscut). Plăsmuirea componistică nu se confruntă nicicum cu o realitate pre-existentă, așa cum se întâmplă cu descoperirea, de pildă, din muzicologie sau din teoria muzicii. Invenția la Beethoven, în pofida imensei ei noutăți, respectă esența naturii umane, fiind solidară cu drama actului creator săvârșit prin sacrificii consistente și apăsătoare renunțări. Invenția generează presiuni, dar aceste presiuni comportă mai multe grade de libertate decât, să zicem, descoperirea aristotelică a armonicelor naturale, confruntată cu o realitate fizică palpabilă, mult mai restrictivă decât realitatea estetică a creației beethoveniene. Un lucru e cert: în muzică există deopotrivă invenție tehnică și descoperire artistică. Se poate spune, de exemplu, că unele descoperiri pe care știința fizicii acustice le realizează se sprijină pe invenții ale compozitorilor (de exemplu, pozițiile la instrumentele de suflat), așa cum invențiile (multifonicele, de pildă), sunt rodul descoperirilor în ordinea maleabilității coloanei de aer în tuburile sonore. (Este de notorietate faptul că inventarea polifoniei s-a bazat pe unele descoperiri ale matematicii renascentiste). Invenția poate fi la fel de prodigioasă în tehnică și în artă. Deosebirea dintre cele două se referă la stricta corelație a invenției tehnice cu descoperirea științifică, opusă conexiunii mai slabe și mai controversate dintre invenția artistică și cea tehnică. Semnificativ este exemplul muzicii electronice, acolo unde arta sonoră este nemijlocit condiționată de unele descoperiri tehnologice. Mai mult, de nenumărate ori, teoriile, modelele sunt invenții cu ajutorul cărora se efectuează descoperiri, așa cum grafurile, text-compozițiile, formulele ori schemele au constituit exemple ce au dus la nașterea conceptualismului ori așa cum aparaturile electroacustice, emanciparea zgomotului, precum și extrapolarea conceptului de obiect sonor au lansat muzica așa-zis concretă. Dincolo de toate, invenția este iscodită de eșec, iar descoperirea de temporizare. După Jean Bernard,

sunt invenții acele opere care odată ratate nu mai pot fi nicicum surmontate, redobândite și sunt descoperiri acele fapte, procese, fenomene care, chiar dacă nu au fost aflate la un moment dat, se prezintă ca nefiind iremediabil irosite. *Simfonia nr.42* de Mozart constituie un eșec, o ratare definitivă, întrucât compozitorul n-a apucat să o mai scrie și nici nu va mai fi compusă vreodată. În schimb, depistarea fenomenului de magnetism remanent la sfârșitul secolului 19 de către Otto Smith putea fi amânată, temporizată: de nu era Smith, cu siguranță ar fi fost altcineva peste un an, un deceniu, un secol. Mai mult decât atât, bunurile artistice, altfel spus, invențiile nu mai pot suporta ameliorări pe parcursul timpului, ele fiind definitive, imuabile, în timp ce achizițiile științifice, descoperirile, adică, sunt neconținut reconsiderate și recontextualizate, potențialul lor îmbogățindu-se și precizându-se mereu. Asta și pentru că o cantată de Bach, bunăoară, conține atributul perenității, în contrast cu banda magnetică, aidoma tuturor suporturilor de stocare a muzicii, care au suferit (și suferă) un proces perpetuu de perimare.

Liviu DĂNCEANU

DIN SUMAR

Interviu cu Carmen Petra-Basacopol.....2-3

Muzica românească pe ambele maluri ale Prutului...4-5

Festivalul Internațional "Meridian" 6-25

Ansamblul "Volte".....26-27

"Il Barbiere di Siviglia" la ONB.....28-29

Congres Internațional de Muzicologie.30-31

Adio, Nicolae Licareț.....31

Aniversare Leontina Văduva.....32-33

Cantautoare celebre.....36-37

Festivalul "Crizantema de aur" 38-43

Toamna slagărelor.....44-46